

СИБИРСКИЙ ФЕДЕРАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
SIBERIAN FEDERAL UNIVERSITY

Regional Seminar for Excellence in Teaching (RESET)

Сучасний аналіз політики:
зміст, структура, методологія

Protected Area Governance

Vitalii Fylenko

Senior lector

V.N. Karazin Kharkiv
National University

Kharkiv – 2013

Сучасний аналіз політики:
зміст, структура, методологія

- **Комплексний характер аналітичних операцій, який передбачає використання декількох критеріїв оцінки політики;**
- **Комплексний характер дослідницьких методів, наприклад, поєднання кількісних та якісних методів вивчення проблеми;**
- **Комплексний аналітичний синтез;**
- **Багатовимірний (ситуаційний) аналіз, який передбачає включення чисельних змінних у модель політики;**

Сучасний аналіз політики:
зміст, структура, методологія

- **Комплексний аналіз стейкхолдерів;**
- **Багатоперспективний аналіз, який передбачає введення в аналіз різноманітних аспектів світогляду – етичного, економічного, політичного, культурного, психологічного, технологічного тощо;**
- **Мультимедійні комунікації, як використання різноманітних форм та методів доведення аналітичної інформації до політиків та громадськості.**

Для кожного з етапів окремо чи в комплексі аналітик готує певне знання (аналітичну інформацію), покликану удосконалити процес політики.

Виділяється п'ять різновидів такої інформації щодо:

- ***проблем політики (характер проблем)***
- ***майбутності політики (альтернативи розв'язання проблем)***
- ***дії щодо політики (політичні рішення)***
- ***наслідки політики;***
- ***дієвість політики.***

Для одержання такої аналітичної інформації
застосовуються політико-аналітичні процедури:

- ***Структурування проблем*** постачає інформацію про умови, що породжують проблему політики;
- ***Прогнозування*** – інформацію про наслідки запровадження альтернатив політики;
- ***Рекомендації*** – інформація про цінність, ціну наслідків обраної альтернативи політики;
- ***Моніторинг*** – інформація про поточні наслідки застосування альтернативи;
- ***Оцінювання*** – інформація про цінність наслідків політики у процесі розв'язання проблеми.

Аналітична робота та процес політики

Етап політики	Необхідна інформація щодо	Аналітична процедура
<i>Встановлення порядку денного політики</i>	<i>проблем політики</i>	<i>Структурування проблем</i>
<i>Формулювання політики</i>	<i>майбутності політики</i>	<i>Прогнозування</i>
<i>Ухвалення політики</i>	<i>дії щодо політики</i>	<i>Рекомендації</i>
<i>Впровадження політики</i>	<i>наслідки політики</i>	<i>Моніторинг</i>
<i>Оцінювання політики</i>	<i>дієвість політики</i>	<i>Оцінювання</i>

~~Навики необхідні для підготовки
аналітичного документу для політики~~

- **Синтез масивів даних у коротку і одночасно змістовну інформацію;**
- **Організація інформації у зв'язаному, логічно послідовному й лаконічному вигляді;**
- **Переклад як вміння трансформувати складні професійні терміни у непрофесійну термінологію, доступну всім групам стейкхолдерів**

Навики необхідні для підготовки
аналітичного документу для політики

- **Спрощення всього масиву альтернатив політики, критеріїв їх оцінки у найважливіші;**
- **Наочне відображення інформації у вигляді графіків, діаграм тощо;**
- **Резюме, яке повинно стисло відобразити зміст політико-аналітичного документу у формі резюме керівництва чи політичного меморандуму**

Структурні елементи політико-інформаційного документу

Основна частина:

- 1. Загальна характеристика проблеми**
- 2. Масштаб і гострота проблеми (дієвість політики, оцінювання)**
- 3. Формулювання проблеми (проблеми політики, структурування проблем)**
- 4. Альтернативи політики (майбутності політики, прогнозування)**
- 5. Рекомендації щодо політики (дії щодо політики, рекомендації)**

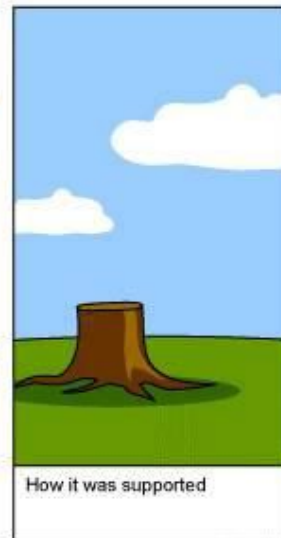
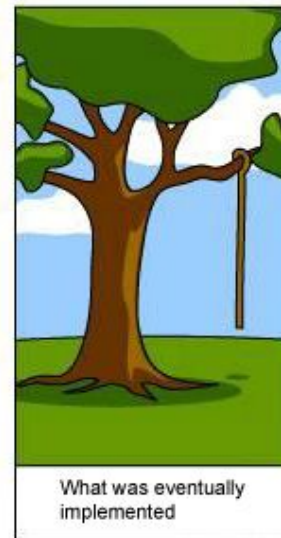
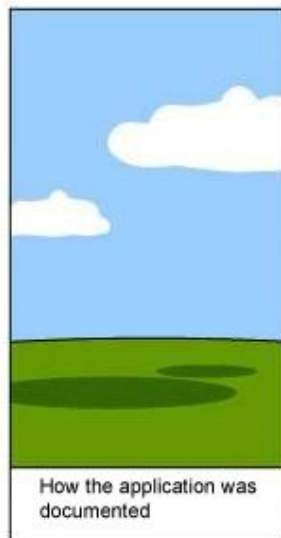
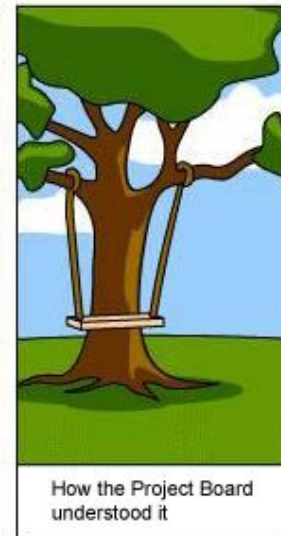
Важливим напрямком аналітичної роботи є презентація пропонованої політики особі, яка приймає рішення.

Аналітики повинні вміти презентувати свої документи чи рекомендації у форматі:

- **безпосередніх розмов із клієнтом;**
- **в ході брифінгів;**
- **конференцій;**
- **слухань.**

Структурування проблем

Структурування проблем

Проблемні ситуації та структурування проблем

- **Поняття „проблема” є грецького походження і означає „труднощі”, „перешкоду”.**
- **Зазвичай, проблема ототожнюється із сформульованим питанням чи комплексом питань, які виникають в процесі пізнання.**

В аналізі політики поняття проблеми є центральним і має специфічне визначення

- Проблеми політики – це нереалізовані потреби, цінності, можливості удосконалення ситуації засобами політичної дії. (В. Данн)

Проблемна ситуація

- **„Проблемна ситуація”** це те, з чого починається аналіз політики і воно являє собою відчуття проблеми з боку політиків, чиновників, зацікавлених громадян. Відчуття проблеми виникає, як правило, в результаті негативної оцінки ситуації, відчуття стурбованості, загроз.
- **Проблемні ситуації** – це системи чи комплекси взаємозалежних суспільних проблем, які через процедуру структурування формулюються як проблема політики.

Як моніторинг постачає інформацію щодо проблемної ситуації?

- **Моніторинг постачає в першу чергу факти, які описуються проблемну ситуацію. Щодо фактів принципове значення мають джерела інформації про державну політику та суспільство.**
- **Моніторинг відповідає на питання „Що сталося, яким чином і чому?“**
- **Фактично проблемні ситуації є наслідками політики, а тому моніторинг постачає інформацію про наслідки політики.**

Наслідки політики

- **Впливи політики** – зміни в становищі, можливостях, поведінці, які є наслідками постачання продуктів. Приклад: підвищення рівня споживання бідними родинами. Індикатором моніторингу є зростання кількості родин, яким забезпечені можливості споживання товарів та благ на рівні не нижчому за споживчий кошик.
- Щодо оцінки впливу політики варто розрізняти „цільові групи” та „бенефіціаріїв”. Цільові групи – це групи, на які держава повинна впливати; бенефіціарії – це групи, для яких такий вплив є вигідним та цінним. ЖЕКи є цільовими групами програми розвитку ЖКХ, а бенефіціаріями – є споживачі послуг.

Формати моніторингу

- **Показники соціально-економічного розвитку в Україні чи показники людського розвитку ООН**
- **Соціальний експеримент (вибіркове обстеження в Україні) передбачає довільну вибірку досліджуваної соціальної групи**
- **Соціальний аудит – оцінка витрат та впливів політики від започаткування дії політики до відчуття її наслідків кінцевими споживачами**
- **Моніторинг як поєднання дослідження та попередньої практики досліджень**

Моніторинг та аналітичний документ

Моніторинг постачає інформацію по такій частині аналітичного документу, як „Загальна характеристика проблеми”, необхідно дати опис проблемної ситуації та наслідки попередніх спроб розв’язання проблеми. Інформація повинна відповідати наступним контрольним запитання:

- Чи охарактеризовані всі сторони, виміри проблемної ситуації?**
- Чи описані наслідки попередніх спроб розв’язання проблеми?**
- Чи дана оцінка дієвості попередніх дій уряду?**

Процедура оцінки для визначення дієвості політики масштабу та гостроти проблем

- **Оцінювання наслідків політики передбачає надання інформації про степінь відповідності наслідків політики її цілям та завданням, бажаним результатам, які висловили стейкхолдери і які були поставлені урядом.**
- **Якщо моніторинг відповідає на питання „Що сталося, яким чином і чому?” то оцінювання відповідає на питання „Яка з цього користь?”.**
- **Якщо дія політики у вигляді регуляторного рішення чи програми досягла поставлених цілей і відповідає очікуванням політиків та стейкхолдерів варто вважати, що проблема політики розв’язана.**

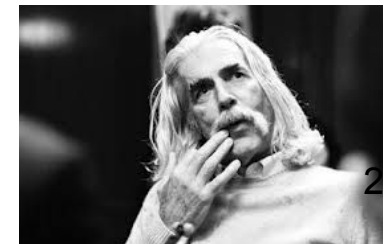
Вибір критеріїв оцінювання

Різновид критерію	Питання	Приклад критерію
Ефективність	Чи отримано наслідок політики, який має цінність?	Одиниця послуг
Адекватність	До якої степені одержаний корисний наслідок політики розв'язує проблему?	Фіксовані витрати Фіксована результативність
Справедливість	Чи розподілені вигоди й витрати рівномірно між різними групами?	Критерій Парето Критерій Калдера – Хікса Критерій Ролза
Відповідність потребам	Чи реалізують наслідки політики потреби, пріоритети або цінності відповідних груп стейкхолдерів?	Узгодженість із результатами опитування громадян?
Доцільність	Чи є бажані наслідки політики дійсно цінними та вартими уваги?	Державні програми мають бути як справедливими, так і ефективними

Види оцінювання

- **Псевдо-оцінювання**
- **Формальне оцінювання**
- **Оцінювання з позиції теорії рішень**

Масштаб проблеми

Результати оцінювання дозволяють отримати важливу для аналітичного документу інформацію щодо масштабу проблеми

Масштаб проблеми передбачає визначення:

- Причин проблеми (що живить проблемну ситуацію)***
- Чисельність причетних груп (скільки осіб зачіпає проблема)***
- Місце розташування (територія, яку охоплює проблемна ситуація)***

структурується (формулюється) на політики?

Для успішного структурування проблем політики варто усвідомлювати їх особливості чи характерні риси:

- **взаємозалежність проблем політики (клубки проблем політики);**
- **суб'єктивність (об'єктивні дані проблемних ситуацій інтерпретуються при визначенні проблем по різному, оскільки визначення проблем є продуктом мислення);**
- **штучність (проблеми політики залежать і практично створюються індивідами і групами);**
- **динамічність (варіантів вирішення проблем створюється безліч і при сталій проблемі вони постійно оновлюються).**

Класифікація проблем:

- **Добре структуровані проблеми. Передбачають наявність мінімального числа суб'єктів прийняття рішень і невеликий набір альтернатив політики, які можна визначати як альтернативні методи вирішення проблеми. Бажаний результат вирішення проблеми однаково сприймається виробниками рішень та стейкхолдерами. Наслідки кожної альтернативи вирішення проблеми є детермінованими (відомі з впевненістю), або припустиме незначне відхилення;**

Класифікація проблем:

- **Помірно структуровані проблеми.** Принциповою відмінністю цього типу від попереднього є відсутність будь-якої впевненості щодо результатів чи наслідків застосування методів вирішення проблеми.
- **Погано структуровані проблеми.** Такі проблеми передбачають велику кількість виробників рішень, а бажані вигоди (цінності) кожного від вирішення проблем не відомі. Суперечність між цілями виробників політики є ключовою відмінністю цього класу проблем. Проблема вибору альтернатив зводиться до визначення характеру проблеми, а не прорахунку ризиків.

Фази структування проблем

- Відчуття проблемної ситуації. На етапі пошуку проблем аналітик визначає не одну проблему, а цілий комплекс проблем, сформульованих стейкхолдерами (суб'єктами політики та зацікавленими особами) і визначений В.Данном як метапроблема – проблема проблем, що є погано структурованою.

Фази структування проблем

- **Визначення проблеми. Метапроблема структується у субстантивну проблему, яка дозволяє визначити проблему у її найбільш загальних термінах, властивих конкретним дисциплінам, наприклад, економіці. Часто перехід до субстантивного рівня проблеми або до концептуальної структури проблеми часто нагадує вибір світогляду чи ідеології і може свідчити про надання переваги якомусь конкретному ставленню до дійсності. Варто відзначити високий ідеологічний вплив на бачення проблемних ситуацій.**

Фази структування проблем

- Формулювання проблеми. Формулювання проблеми в термінах державної політики, як завдання яке повинно вирішуватись в межах компетенції та повноважень уряду.
- Специфікація проблеми. Демонстрація проблеми у форматі математичних моделей, графіків, таблиць тощо.

**щені практичні підходи до
іння проблеми**

- 1. Кого стосується проблема?**
- 2. Чи загострюється проблема?**
- 3. Що зараз робиться для вирішення цієї проблеми?**
- 4. Чи це що робиться спрацьовує?**
- 5. Як ця проблема вирішується в інших місцях?**

Структурування проблеми та аналітичний документ

Повнота висвітлення інформації перевіряється наступними запитаннями:

- Чи чітко сформульована проблема?**
- Чи визначені та розташовані в порядку пріоритетності всі стейкхолдери?**
- Чи чітко сформульовані цілі та завдання політики для вирішення проблеми?**
- Чи чітко визначені критерії результативності політики?**

Чи чітко визначені всі варіанти вирішення проблем? (зниження злочинності повинно супроводжуватись активною політикою подолання безробіття тощо)

Типові критерії для політики перехідних держав (Крістін Морс)

- **Вартість пропонованих заходів політики для вирішення проблеми**
- **Чиста вигода для бенефіціаріїв**
- **Ефективність політики**
- **Рівність у розподілі вигод від запровадження політики**
- **Спрощення / ускладнення адміністрування**
- **Правові питання (необхідність змін у законодавстві)**
- **Політична прийнятність політики стейкхолдерами**
- **Обсяг невизначеності результатів політики**

Проблема комунікації при визначенні цілей, постановці завдань і координації дій

Визначення альтернатив політики

- **Способи генерування ідей для оцінки альтернатив:**
 - **Мозковий штурм**
 - **Консультації із експертами**
 - **Консультації з іншими відомствами**
 - **Вивчення досвіду інших регіонів**

Практика аналізу стейкхолдерів

Аналіз стейкхолдерів має принципове значення на різних етапах аналізу політики. Стейкхолдери відчують проблемну ситуацію, пропонують рішення, оцінюють політику.

**Аналіз стейкхолдерів передбачає здійснення декількох кроків.
Крок 1 Визначення ключових стейкхолдерів**

- Хто є потенціальним бенефіціарієм?**
- На кого здійснюється вплив?**
- Чи можна ідентифікувати соціально вразливі категорії громадян?**
- Чи можуть бути ідентифіковані прихильники чи противники програми?**
- Які стосунки між стейкхолдерами?**

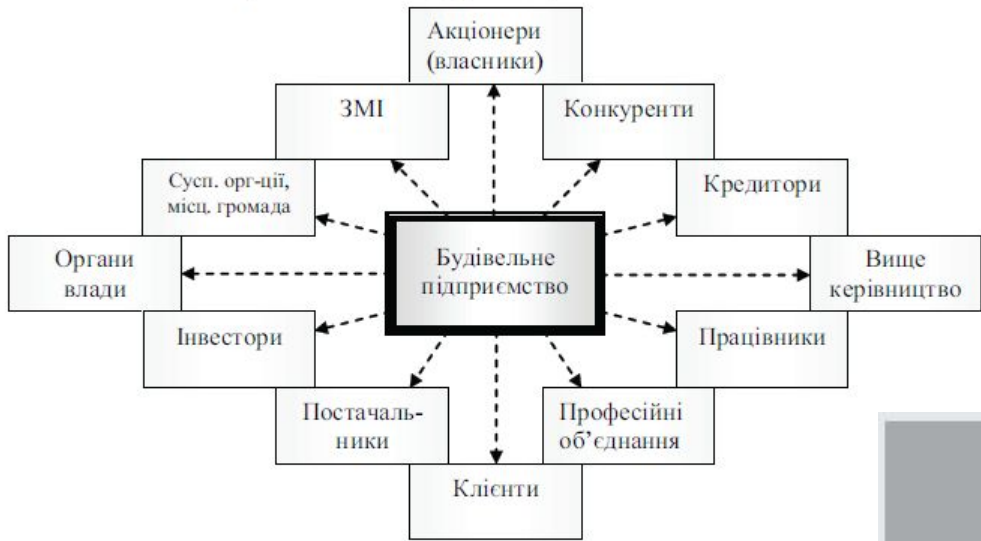

Рис. 1. Перелік стейкхолдерів будівельного підприємства, що впливають на його функціонування

Рис. 1. Заинтересованные группы корпорации

Група впливу	Типові інтереси
Бізнес-середовище	
Споживачі	Розмаїтість і відновлення асортименту; якісні і безпечні продукти; прийнятні ціни
Постачальники	Стабільні замовлення; оплата в термін і відповідно до умов договору
Конкуренти	Виконання запланованих показників прибутку; максимізація доходів; підтримка рівня поточної рентабельності; розширення частки ринку; вихід на нові або зарубіжні ринки
Фінансові установи	Своєчасне повернення коштів і відсотків
Роздрібні підприємства	Регулярність постачань продукції; якість продукції; сервісна підтримка і післяпродажне обслуговування
Інформаційно-консалтингові фірми	Стабільність замовлень; оплата послуг у термін і за умовами договору
Торговельно-сервісні фірми	
Рекламний компонент, ЗМІ	
Інституціональні інвестори	Мінімізація ризику вкладень; очікування високого прибутку; збалансованість інвестиційного портфеля
Дилери-розповсюджувачі	Післяпродажне обслуговування; своєчасність і надійність постачань; якість продукту, що поставляється (послуги)
Акціонери	Розмір річного дивіденду; підвищення вартості їх акцій; зростання вартості компанії і її прибуток
Внутрішнє середовище	
Менеджери вищої ланки	Розміри заробітної плати, премії; види можливих додаткових доходів; соціальний статус; зона і рівні відповідальності; кількість і гострота службових проблем
Працівники	Гарантії зайнятості; рівень реальної заробітної плати; умови наймання; можливості кадрового зростання, соціальні гарантії; рівень задоволеності своєю роботою; рівень поважень і відповідальності
Зовнішнє середовище	
Представники державної і муніципальної влади	Забезпечення зайнятості; виплата податків; відповідність діяльності вимогам закону; внесок в економічне зростання регіону; внесок у місцевий бюджет; зайнятість населення; легальність діяльності фірм
Соціальні і суспільні групи	Турбота про навколишнє середовище; підтримка місцевої суспільної діяльності; проведення акцій соціальної відповідальності; вимога прислухатися до груп впливу; одержання спонсорської допомоги

		Уровень интереса	
		Низкий	Высокий
Уровень могущества	Низкий	А "Случайные попутчики"	В "Любопытствующие"
	Высокий	С "Спящие чудовища"	Д "Ключевые игроки"

Крок 2. Оцінка інтересів

стейкхолдерів і впливу цих інтересів на програму

- Які очікування стейкхолдерів від програми?***
- Які вигоди чи кошти очікують стейкхолдери?***
- Які ресурси стейкхолдери можуть мобілізувати для вирішення проблеми?***
- Які інтереси стейкхолдерів конфліктують з цілями програми?***

Крок 3. Оцінка впливу та важливості стейкхолдерів

- **Політична, соціальна, економічна влада та статус;**
- **Ступінь організованості;**
- **Контроль над стратегічними ресурсами;**
- **Неформальний вплив;**
- **Владні відносини із стейкхолдерами;**
- **Важливість залучення до проекту.**

Та практика стратегії залучення стейкхолдерів до участі у прийнятті рішень:

Стейкхолдери високого впливу та великої важливості можуть бути інтенсивно залучені до всіх стадій прийняття рішень;

- Стейкхолдери з високим впливом та незначною важливістю (включаючи політиків прямо не залучених) можуть бути залучені формально, а їхні погляди визнані;**
- Стейкхолдери з низьким впливом та незначною важливістю (учасники програми можуть не розглядатись. Вони можуть залучатись для прояснення своїх потреб.**

Thank you for your attention!